

Publieke gronden: de sleutel tot duurzame oplossingen?

Reportage

Vlaamse OCMW's verkopen steeds vaker hun landbouwgronden als antwoord op financiële uitdagingen, maar is dit wel zo slim? Rikolto organiseerde in Leuven een gespreksavond met verschillende partijen die elk met een positieve blik naar de toekomst kijken. En wat blijkt? Met een beetje goede wil en een doordachte aanpak kunnen publieke gronden een belangrijke schakel vormen in de complexe vraagstukken van vandaag.

7 JUNI 2024

Yer Hanssens

Lees meer over:
publieke gronden
grond
Groene Kring

Zouden publieke gronden de oplossing kunnen bieden voor het tekort aan grond in de landbouw? Maarten Moermans, ondervoorzitter van Groene Kring, is op het eerste gezicht terughoudend. “Boeren willen teeltvrijheid.” En dat is volgens hem niet gegarandeerd bij de pacht van publieke gronden. “Vaak legt een stad allerlei regels op voor die percelen. Omgooien van de bedrijfsvoering zodat boeren die paar hectare extra kunnen pachten, is onmogelijk.”

“**Natuur is net zoals vele andere zaken een bedreiging voor agrarisch gebied**

Maarten Moermans - Ondervoorzitter Groene Kring

Later in het gesprek wordt duidelijk dat het bij veel landbouwers toch over meer dan "een paar hectare extra" gaat. Zelfs bij het familiebedrijf van Moermans gaat het over 30 procent van de gronden. "Ik vind niet dat de publieke gronden erg beknottend worden gebruikt", merkt David Dessers op. Hij is als partijlid van Groen de Leuvense schepen van mobiliteit, klimaat en duurzaamheid, landbouw en consumptie.

Esther Beeckaert (curator STAM), Maarten Moermans, Jelle Goossens (Rikolto), Jitse Massant, Hans Vandermaelen en David Dessers tijdens de gespreksavond in Leuven.

"De erfpachtformule heeft het voordeel dat we als stad kwalitatieve criteria kunnen toepassen om de gronden in te zetten in onze voedselstrategie", voegt Dessers toe. "De gronden kunnen gebruikt worden als pasmunt voor maatschappelijke vragen", vult iemand uit het publiek aan. Maar aan een concrete voedselstrategie ontbreekt het in Vlaanderen en dat ligt volgens de schepen aan de basis van veel problemen voor zowel de landbouw als de steden. "Als we een duidelijke, collectieve visie hebben over waar we naartoe willen met ons voedselbeleid, kunnen we onze gronden gericht inzetten", vervolgt Dessers. Maar daar hoeven we niet op te wachten. Ook zonder eenduidigheid op het hoogste niveau, kunnen gemeenten samenwerken met landbouwers om bepaalde doelen na te streven. Het gaat dan bijvoorbeeld over teeltkeuzes, kwaliteitseisen en bewustwording.

Langdurige relaties

Volgens Hans Vandermaelen (ILVO), die onderzoek doet naar publieke gronden, is de wederzijdse dynamiek tussen pachter en publieke instellingen al even oud als het concept zelf. "Vroeger bevatten zulke contracten al voorwaarden zoals het aanplanten van bomenrijen, en die overeenkomsten verliepen altijd heel vreedig."

“De heropleving van het verpachten van publieke gronden biedt kansen voor de landbouwer als die zich openstelt voor de maatschappelijke wensen

Hans Vandermaelen - Onderzoeker ILVO

Toch zijn landbouwers terughoudend ten aanzien van dergelijke overeenkomsten, vertelt Moermans. "Vele boeren vrezen dat het niet stopt bij het aanplanten van een haag, maar dat ze na verloop van tijd verwickeld raken in een kluwen aan pro-natuurmaatregelen waardoor hun eigen werking hieronder zal leiden."

Vandermaelen pikt in op een eerder vernoemde bezorgdheid van Groene Kring: zekerheid. "Als boeren de garantie krijgen dat ze de grond voor een lange termijn mogen gebruiken, dan zullen ze wel in gesprek willen gaan." Moermans knikt. Zekerheid werkt.

“Er is geen landbouwgericht grondbeleid”

Het probleem met de onzekerheid van grondbestemming komt niet alleen door het gebrek aan een voedselstrategie, maar door een algemeen gebrek aan planning. "Vroeger werd er heel kwistig omgesprongen met het toekennen van bouwgronden", haalt Jitse Massant, stedenbouwkundige bij 51N4E, aan. "Hierdoor is het momenteel lastig om woonuitbreidingsgebieden te overwegen als verruiming van natuurgebieden, omdat het proces van herbestemming van bouwgrond te complex is." Dit maakt landbouwgrond bijna de enige haalbare optie.

Moermans benadrukt dat Groene Kring het agrarisch gebied wil beschermen. "Nu wordt landbouwgebied te vaak gezien als restgebied." Hij deelt de frustratie van vele boeren en benadrukt dat grond voor jonge landbouwers het gevoeligste thema is. "Waarom kan de overheid geen bos realiseren waar

de grond voor bos bedoeld is?” motiveert hij.

Publieke gronden in een groter geheel

Bestemming van grond is een actuele discussie, waarbij publieke gronden een mogelijke eerste stap vormen in het vinden van oplossingen.

Vandermaelen benadrukt dat de sleutel ligt in het ontwikkelen van een structurele aanpak. “Pilotprojecten kunnen ons inspireren, maar we moeten inzetten op een collectieve benadering. Op dit moment horen we vooral positieve verhalen over privé-initiatieven, terwijl er ook zoveel potentieel is op grote schaal.”

De onderzoeker roept lokale besturen op om, in de mate van het mogelijke, niet te verkopen. “Er liggen grote taken bij de overheid”, zegt hij. Ook Dessers deelt die mening. Hij vertelt dat er plannen worden gemaakt om vanuit verschillende steden een brief te sturen gericht aan de nieuwe regering. Zo hopen ze op een gemeenschappelijke koers met grote impact. “Landbouwgrond is een strategische factor. Dat moet de overheid goed beseffen”, steunt Moermans dit plan.

Thibault Geerardyn, directeur van Rikolto België, kijkt met voldoening terug op de avond. “Ik hoorde geen tegenstellingen”, merkt hij tevreden op. “Het doel van de avond was om het gesprek tussen belanghebbenden te faciliteren en om inspiratie op te doen – voor hen, voor het publiek en voor onszelf. Dat is allemaal gelukt. We gaan hier zeker mee verder.”

Bron: Eigen berichtgeving

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: <https://www.facebook.com/vilt.nieuws/>

screenreader.visit us on our linkedin page: <https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/>

screenreader.visit us on our instagram page: <https://www.instagram.com/vilt.nieuws>

screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws

screenreader.visit us on our bluesky page: <https://bsky.app/profile/viltnieuws.bsky.social>

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |

[Privacy policy](#)

[Copyright](#)

[Cookie Policy](#)

[Cookie instellingen aanpassen](#)

Webdesign by [Who Owns The Zebra](#)